turligt, saaledes som Forholdene vare dengang; thi der skulde stærke Regenter til, at sætte Noget igjennem. (Frederiksen: Maa jeg bede om Ordet for en kort Bemærkning!) Det er ogsaa sandt, at store Jurister længe efter have udtalt, at de ikke havde forstaaet Lovbestemmelserne saaledes, at de indførte absolut Fæstetvang; det er disse Bestemmelser, som ere optagne i Danske Lov, og det er udtalt af store Jurister, at de ikke indeholdt nogen absolut Fæstetvang. Men det er da ligesaa vist, som det ærede Medlem da ogsaa godt veed, at i Præmisserne til Forordningen af 19de Marts 1790 siger Regjeringen udtrykkeligt, at den ikke giver en ny Lov, men at den hævder gamle og Aarhundreder gamle Bestemmelser om, at kun Livsfæste var det gjældende. Altsaa hvad jeg har udtalt, er ikke grebet ud af Luften. Det har været omstridt, men det kan ikke siges, at det er fuldstændigt urigtigt. Det ærede Medlem yttrede, da han indlod sig paa de historiske Betragtninger, at det var ganske vist, at meget Fæstegods med Urette var blevet Fæstegods. Jeg vil sige, at dersom der ikke knyttede sig en Historie til Fæstegodset, vilde der ikke i Lovgivningen være faret frem med dette Gods, saaledes som der har været; men den historiske Betragtning, som knytter sig til Fæstegodset, er den, at fra gammel Tid er det gledet ud af Eiernes Hænder og blev Fæstegods. Der har været Tider her i Landet, da Folk skænkede deres Gods til Kirken for at frelse deres Sjæle; der har været Tider, da Folk gave sig ind under Ridderne, for at nyde deres Beskyttelse, gave de dem Overeiendomsret over deres Eiendomme, som de dog selv vilde vedblive at besidde og bruge. Det er saadanne Ting, som have gjort, at Regjeringen i Perioder, hvor den har troet at kunne udrette Noget overfor Landets store Mænd, er traadt op i denne Sag paa en Maade, som den ikke har gjort i nogen anden. Det er disse historiske Betragtninger, som have gjort, at Bondestanden altid har troet, at den havde en Ret i Fæstegodset, og det er vist ogsaa denne Betragtning, Erkjendelsen heraf, som jeg antager maa være Grunden til, at Godseierne i mange Tilfælde have handlet saaledes med Fæstegodset, som de have; thi man kjender ikke Exempler i andre Livsforhold paa, at Nogen lader sit private Gods komme i Andres Besiddelse paa den Maade, som Tilfældet er med Fæstegodset paa mange Steder. Jeg troer derfor, at naar man skal behandle denne Sag, kan man ikke see bort fra Fæstevæsenets Historie.

Holstein: Det ærede Medlem, der nu havde Ordet, yttrede sin Tvivl om Rigtigheden af, hvad det ærede Medlem for Maribo Amts 2den Valgkreds (Frederiksen) bemærkede. Der vil vistnok komme Svar fra dette ærede Medlem selv, men den ærede sidste Taler maa dog indrømme, at naar Fæstetvang skulde være noget absolut Gjennemgaaende fra den Tid, han før nævnte, vilde Forordningen af 1790 slet ikke have været nødvendig. Vi have jo ikke Livsfæstetvang i Danske Lov, og det er det bedste Bevis for, at den hele Betragtning, som det ærede Medlem fremførte, hviler paa en urigtig Opfattelse af den historiske Udvikling. Der har ganske vist været Tider i Danmark, da Jord blev bortfæstet, længe før Loven derom udkom, men det var ikke Livsfæste. I gammel Tid brugte man Ordet „at fæste" istedetfor at leie eller overdrage, men det var noget ganske Andet, og Livsfæste blev først indført og slaaet fast ved Forordningen af 1790; jeg troer ikke, at dette behøver noget Bevis. Jeg skal ikke komme ind paa ældre Betragtninger; dem skal jeg lade ligge, thi de vilde efter min Formening ikke tjene til Sagens Fremme, men jeg skal kun gjøre nogle Bemærkninger til hvad der er fremført. Der blev af det ærede Medlem for Aalborg (Zahle) reist Tvivl med Hensyn til det Resultat, der kunde fremkomme ved Anvendelsen af §§ 9 og 14, men det ligger dog klart, at § 9 slet ikke kan bidrage til at skabe nye sammenlagte store Gaarde; den giver kun Adkomst til, at Eieren kan faae en frieye Dispositionsret over de enkelte Gaarde i den Størrelse, hvori de nu befinde sig. Han vil ikke kunne udføre det Kunststykke, paa denne Maade at tage det hele Godscompler i Fæste, istedetfor at gjøre denne Lov anvendelig derpaa. Det ligger i Sagens Natur, at dette